

**طراحی و اعتبار سنجی الگوی مطلوب
برنامه‌درسی هنرستان‌های کار دانش با
رویکرد کار آفرینی**

نویسندگان: ابوبکر مقام دوست – آمنه بایزیدی میر آباد

چکیده

هدف این پژوهش طراحی و اعتباربخشی الگوی مطلوب برنامه درسی هنرستان‌های کاردانش با رویکرد کارآفرینی بوده است. روش تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر جمع‌آوری داده‌ها آمیخته بوده است در قسمت نخست از روش سنتز پژوهی استفاده شده و جامعه آماری شامل کلیه متون نظری و پژوهشی داخلی و خارجی در دسترس، مراجع مرتبط و اسناد بالادستی نظام آموزش و پرورش کشور جمهوری اسلامی ایران بوده که به صورت هدفمند انتخاب و مطالعه شده‌اند. در بخش دوم با تعداد ۱۷ نفر از کارآفرینان برتر کشوری که بصورت هدفمند انتخاب شده بودند مصاحبه نیمه ساختار یافته انجام گرفت بعد از تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از مطالعه اسنادی، متون و مصاحبه‌ها، خلاقیت، نوآوری، پشتکار، کارگروهی (تیمی)، رهبری و ریسک‌پذیری بعنوان مولفه‌های اصلی شناسایی شدند. در بخش سوم بر اساس هریک از مولفه‌های برگزیده شده در قسمت قبلی، عناصر چهارگانه‌ی برنامه درسی بر اساس الگوی تایلری (هدف، محتوا، روش‌های آموزش و روش‌های ارزشیابی) نوشته شده است. اهداف به سه دسته کلی، واسطه‌ای و جزئی تقسیم شده‌اند. برای نوشتن محتوا از مفاهیم کلیدی کارآفرینی و با محوریت مولفه‌های برگزیده شده، استفاده شده است و در میان‌بندی آن از روش تلفیقی و از نوع تماتیک و تلفیق نظری و عملی استفاده شده است. روش‌های آموزش و ارزشیابی هم‌همسو با اهداف و محتوا، پیشنهاد شده‌اند. در بخش چهارم الگوی طراحی شده توسط ۴۰ نفر از صاحب‌نظران برنامه ریزی درسی، کارشناسان دفتر تالیف کتب کاردانش و هنرآموزان با استفاده از پرسش‌نامه محقق ساخته که روایی آن توسط ۳ نفر از متخصصان برنامه درسی و کارآفرینی مورد تایید قرار گرفته و پایایی آن نیز ۰/۸۷ تعیین گردیده است، اعتبار بخشی شد، که درصد بالایی از نمونه آماری الگوی مذکور را تایید نمودند.

فصل ۱) کلیات پژوهش

۱-۱ مقدمه و بیان مساله.....	۲
۱-۲ ضرورت انجام پژوهش.....	۷
۱-۳ اهداف پژوهش.....	۱۰
۱-۴ سوالات پژوهش.....	۱۰
۱-۵ تعریف مفهوما و اصطلاحات.....	۱۱

فصل ۲) ادبیات پژوهش

۲-۱ مقدمه.....	۱۵
۲-۲ بخش اول.....	۱۵
۲-۲-۱ مفهوم برنامه درسی.....	۱۵
۲-۲-۲ طراحی برنامه درسی.....	۱۸
۲-۲-۳ الگوهای طراحی برنامه درسی.....	۲۰
۲-۲-۳-۱ رویکرد تجویزی یا هنجاری.....	۲۰
۲-۲-۳-۲ رویکرد توصیفی.....	۲۰
۲-۲-۳-۳ رویکرد مفهومی.....	۲۱
۲-۲-۴ انواع الگوها از حیث ساختاری.....	۲۱
۲-۲-۴-۱ ساختار محصولی.....	۲۱
۲-۲-۴-۲ ساختار تکوینی.....	۲۲
۲-۲-۴-۳ ساختار فرایندی.....	۲۲
۲-۲-۴-۴ ساختار سیستمی.....	۲۲
۲-۲-۵ انواع الگوها از حیث منبع اطلاعاتی.....	۲۲
۲-۲-۵-۱ الگوی پاسخگوی دانش محور.....	۲۲
۲-۲-۵-۲ الگوی پاسخگوی تربی محور.....	۲۳
۲-۲-۵-۳ الگوی پاسخگوی مبتنی بر جامعه.....	۲۳
۲-۲-۵-۴ الگوی پاسخگوی یکپارچه.....	۲۳
۲-۲-۶ انواع الگوها از حیث فرایند برنامه ریزی درسی.....	۲۳
۲-۲-۶-۱ الگوهای فنی.....	۲۳
۲-۲-۶-۲ الگوهای غیر فنی.....	۲۳
۲-۲-۶-۳ الگوهای میانه یا حدوسط.....	۲۴
۲-۳ بخش دوم.....	۲۵
۲-۳-۱ مفهوم کارآفرین و کارآفرینی.....	۲۵
۲-۳-۱-۱ کارآفرین کیست؟.....	۲۶

۲۹	۲-۳-۱-۲ ویژگی‌های کارآفرینان
۳۲	۲-۳-۱-۳ انواع کارآفرین
۳۳	۲-۳-۱-۴ نقش‌های مختلف کارآفرینان
۳۳	۲-۳-۱-۴-۱ نقش‌های اجتماعی
۳۳	۲-۳-۱-۴-۲ نقش‌های اقتصادی
۳۳	۲-۳-۱-۴-۳ نقش‌های فناوری
۳۴	۲-۳-۱-۵ کارآفرینی چیست؟
۳۶	۲-۳-۱-۵-۱ ویژگی‌های کارآفرینی
۳۷	۲-۳-۱-۵-۲ انواع کارآفرینی
۳۸	۲-۳-۱-۵-۳ شایستگی‌های کارآفرینانه
۳۹	۲-۳-۱-۶ تاثیر کارآفرینی بر توسعه اقتصادی
۴۰	۲-۳-۱-۷ کارآفرینی در اسلام
۴۳	۳-۴ بخش سوم
۴۳	۲-۴-۱ آموزش کارآفرینی
۴۵	۲-۴-۲ طرح‌های آموزش کارآفرینی در ایران
۴۵	۲-۴-۲-۱ استاد آموزش کارآفرینی ایران (ساکا)
۴۵	۲-۴-۲-۲ طرح کاد یا طرح کار دانش
۴۶	۲-۴-۲-۳ طرح آشنایی با جامعه
۴۷	۲-۴-۲-۴ طرح توسعه کارآفرینی در دانشگاه‌های کشور (کاراد)
۴۸	۲-۴-۲-۵ طرح کارانه اشتغال جوانان (کاج)
۴۹	۲-۴-۲-۶ طرح ایران مهارت
۵۰	۲-۴-۳ تعاریف آموزش کارآفرینی
۵۱	۲-۴-۴ اهداف آموزش کارآفرینی
۵۳	۲-۴-۵ اهمیت آموزش کارآفرینی
۵۶	۲-۴-۶ فرایند یادگیری در آموزش کارآفرینی
۵۸	۲-۴-۷ رویکردهای آموزش کارآفرینی
۵۸	۲-۴-۷-۱ رویکرد حرفه‌آموزی
۶۰	۲-۴-۷-۲ رویکرد یکپارچه سازی آموزش عملی و نظری
۶۰	۲-۴-۷-۳ رویکرد آموزش صلاحیت‌ها و مهارت‌های پایه
۶۱	۲-۴-۸ مدل‌های آموزش کارآفرینی
۶۱	۲-۴-۸-۱ چهارچوب مدل یاددهی برای آموزش کارآفرینی
۶۳	۲-۴-۸-۲ مدل فرایندی هاینز در آموزش کارآفرینی
۶۵	۲-۴-۸-۳ مدل فرایندی (YEDAC) برای آموزش کارآفرینی
۶۶	۲-۴-۹ برنامه درسی کارآفرینی
۶۷	۲-۴-۹-۱ رویکردهای آموزش کارآفرینی در برنامه درسی
۶۷	۲-۴-۹-۲ عناصر برنامه درسی کارآفرینی
۶۸	۲-۴-۹-۳ تعیین اهداف
۷۱	۲-۴-۹-۴ محتوای برنامه درسی کارآفرینی

۷۴	۲-۴-۳-۲ روش‌های آموزش کارآفرینی
۷۶	۲-۴-۴-۲ ارزشیابی در برنامه درسی کارآفرینی
۷۸	۲-۵ بخش چهارم
۷۸	۲-۵-۱ آموزش حرفه‌ای
۷۸	۲-۵-۱-۱ اصول کلی آموزش و تربیت در آموزش‌های فنی و حرفه ای
۸۰	۲-۵-۱-۲ اهداف آموزش‌های حرفه‌ای
۸۱	۲-۵-۱-۳ مزایای آموزش‌های حرفه‌ای
۸۱	۲-۵-۱-۴ ابعاد اقتصادی
۸۱	۲-۵-۱-۵ ابعاد اجتماعی
۸۲	۲-۵-۲ تاریخچه شکل‌گیری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش در ایران
۸۴	۲-۵-۲-۱ ویژگی‌های آموزش در شاخه‌ی کار دانش
۸۵	۲-۵-۲-۲ ضرورت ایجاد شاخه کار دانش
۸۶	۲-۵-۲-۳ اهداف شاخه کار دانش
۸۶	۲-۵-۲-۴ اصول ، سیاست ها و ساختار شاخه کار دانش
۸۷	۲-۵-۲-۵ رویکرد و جهت‌گیری کلی در برنامه درسی در شاخه فنی و مهارتی
۸۸	۲-۵-۱-۴ کشورهای موفق در حوزه آموزش‌های حرفه‌ای
۹۰	۲-۵-۱-۵ ارتباط اهداف توسعه کارآفرینی در آموزش فنی حرفه ای
۹۰	۲-۵-۱-۶ شاخص‌های عملکرد مناسب برای کارآفرینی در مدارس حرفه‌ای
۹۱	۲-۵-۱-۷ همکاری مدارس حرفه‌ای با شرکت‌ها و موسسات کسب و کار
۹۲	۲-۵-۱-۷-۱ نظام آموزش دوگانه حرفه‌ای
۹۳	۲-۵-۱-۷-۲ بررسی نظام آموزش دوگانه کشور سوئد
۹۴	۲-۵-۱-۷-۳ بررسی نظام آموزش دوگانه کشور فنلاند
۹۵	۲-۵-۱-۷-۴ بررسی نظام آموزشی دوگانه کشور ایالات متحده آمریکا
۹۵	۲-۵-۱-۷-۵ بررسی نظام آموزش دوگانه کشور امارات متحده عربی
۹۷	۲-۵-۳ میزان توجه به کارآفرینی در اسناد بالادستی
۹۷	۱-۳-۵ سند تحول بنیادین
۹۹	۲-۵-۳-۲ برنامه درسی ملی
۱۰۰	۲-۵-۳-۳ سیاست‌های کلی ابلاغی کشور در بخش اشتغال
۱۰۱	۲-۵-۳-۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۱۰۱	۲-۵-۳-۵ سیاست‌های کلی ابلاغی کشور در ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش
۱۰۱	۲-۵-۳-۶ سیاست‌های کلی ابلاغی کشور در تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی
۱۰۲	۲-۵-۳-۷ سیاست‌های کلی جمعیت
۱۰۲	۲-۵-۳-۸ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی
۱۰۲	۲-۵-۳-۹ پیش‌نویس سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه کشور
۱۰۳	۲-۵-۳-۱۰ قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش
۱۰۴	۲-۶ بخش پنجم
۱۰۴	۲-۶-۱ پژوهش‌های داخلی
۱۰۸	۲-۶-۲ پژوهش‌های خارجی

فصل ۳ (روش‌شناسی پژوهش)

۱۱۴	۳-۱ مقدمه.....
۱۱۸	۳-۲ مراحل انجام پژوهش.....
۱۲۰	۳-۳ روش گردآوری اطلاعات.....
۱۲۰	۳-۴ جامعه آماری.....
۱۲۱	۳-۵ نمونه.....

فصل ۴ (طراحی الگو)

۱۲۵	۴-۱ مقدمه.....
۱۲۵	۴-۱-۱ بررسی وضعیت برنامه درسی موجود و قصد شده کارآفرینی در شاخه کاردانش.....
۱۳۵	۴-۲ مولفه‌های برگزیده.....
۱۳۵	۴-۲-۱ خلاقیت.....
۱۳۷	۴-۲-۱-۱ مکاتب و نظریه‌های خلاقیت.....
۱۳۷	۴-۲-۱-۲ تفکر خلاق.....
۱۳۸	۴-۲-۱-۳ دو نوع تفکر خلاق.....
۱۳۸	۴-۲-۱-۳-۱ تفکر واگرا.....
۱۳۹	۴-۲-۱-۳-۲ تفکر افقی یا جانبی.....
۱۴۰	۴-۲-۱-۳-۲ ویژگی‌های افراد دارای تفکر خلاق.....
۱۴۲	۴-۲-۲ نوآوری.....
۱۴۳	۴-۲-۲-۱ انواع نوآوری.....
۱۴۵	۴-۲-۳ کارگروهی (تیمی).....
۱۴۶	۴-۲-۳-۱ مراحل تشکیل گروه.....
۱۴۷	۴-۲-۳-۲ ویژگی‌های یک تیم خوب و کارآمد.....
۱۴۸	۴-۲-۳-۳ مزیت‌های کارگروهی.....
۱۵۱	۴-۲-۴ پشتکار.....
۱۵۲	۴-۲-۴-۱ پشتکار و استقامت در قرآن.....
۱۵۳	۴-۲-۴-۲ راه‌های افزایش پشتکار.....
۱۵۵	۴-۲-۵ رهبری.....
۱۵۶	۴-۲-۵-۱ تفاوت رهبری و مدیریت چیست؟.....
۱۵۶	۴-۲-۵-۲ سبک‌های رهبری.....
۱۵۶	۴-۲-۵-۲-۱ رهبری تعاملی.....
۱۵۷	۴-۲-۵-۲-۲ رهبری تحول‌گرا.....
۱۵۷	۴-۲-۵-۲-۳ رهبری کارآفرینانه.....
۱۵۸	۴-۲-۵-۲-۳-۱ خصوصیات رهبری کارآفرینانه.....
۱۵۹	۴-۲-۵-۲-۳-۲ ابعاد رهبری کارآفرینانه.....
۱۶۰	۴-۲-۶ ریسک‌پذیری.....
۱۶۱	۴-۲-۶-۱ چارایی ریسک‌پذیری کارآفرینان.....
۱۶۲	۴-۲-۶-۲ تکنیک‌هایی برای افزایش قابلیت ریسک‌پذیری.....
۱۶۴	۴-۳ تعیین اهداف.....

۱۶۴	۴-۳-۱ هدف کلی
۱۶۴	۴-۳-۲ اهداف واسطه ای
۱۶۵	۴-۳-۳ اهداف جزئی
۱۶۸	۴-۴ محتوا
۱۶۸	۴-۴-۱ معیارها و اصول انتخاب محتوا
۱۶۹	۴-۴-۲ مراحل یافتن مهارت‌ها و مفاهیم کارآفرینی
۱۷۰	۴-۴-۳ اصول تدوین محتوا در سند تحول با تأکید بر دوره متوسطه (شاخه کاردانش)
۱۷۳	۴-۴-۴ سازماندهی محتوا
۱۷۷	۴-۵ روش‌های تدریس
۱۹۸	۴-۶ ارزشیابی
۱۹۹	۴-۶-۱ افراد ارزیابی کننده
۱۹۹	۴-۶-۲ روش‌های ارزشیابی
۲۰۰	۴-۷ رویکرد برنامه درسی در سند تحول بنیادین
۲۰۶	۴-۸ ویژگی‌های الگوی طراحی شده
۲۰۶	۴-۹ روش و مراحل انجام اعتبارسنجی الگو
	فصل ۵ (بحث و نتیجه‌گیری)
۲۱۰	۵-۱ پاسخ به سوال‌های پژوهش
۲۱۰	۵-۱-۱ پاسخ به سوال اول پژوهش
۲۱۵	۵-۱-۲ پاسخ به سوال دوم پژوهش
۲۱۶	۵-۲ بحث و نتیجه‌گیری
۲۱۷	۵-۳ محدودیت‌های پژوهش
۲۱۸	۵-۴ پیشنهادات
۲۱۸	۵-۴-۱ پیشنهادهای کاربردی
۲۱۹	۵-۴-۲ پیشنهادات پژوهشی
۲۲۰	فهرست منابع و مآخذ